

Svar på regeringsuppdrag

Delredovisning januari 2020

Datum: 2020-01-20

Uppdrag att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift

1.0

046278-2017

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av avdelningschef Stefan Olowsson och digital strateg Anna Fors, den senare som föredragande.

Nils Öberg

Anna Fors

Innehåll

Sammanfattning	2
Åtgärder som genomförts inom ramen för uppdraget	2
Effekter som uppnåtts inom etablerad driftsamverkan	2
Risker och hinder som identifierats för samordnad it-drift	2
Uppdragets påverkan på myndighetens förmåga att genomföra sin kärnverksamhet	4

Sammanfattning

Försäkringskassan har inom ramen för uppdraget att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift upprättat processer, rutiner och administrativa styrmedel för att kunna genomföra uppdraget. En ekonomisk modell har utvecklats, liksom befintliga it-tjänster för att stödja flerkundsleverans inom prioriterade områden. I vissa fall har nya tjänster utvecklats för att möjliggöra överenskommen leverans.

Försäkringskassan har låtit genomföra en extern granskning av uppdraget. Analysen pekar på att de faktiska effekterna är svåra att kvantifiera inte minst eftersom flera myndigheter saknat en överblick över utgångsläget och den nya it-driften har ställt andra krav. Sammantaget pekar dock den externa granskningen på att effekterna varit positiva. Påverkan på Försäkringskassans förmåga att utföra kärnuppdraget är svåra att isolera och därmed mäta. Påverkan kan vara både positiv och negativ.

Försäkringskassan har identifierat ett antal risker och hinder för samordnad it-drift. Det är dock svårt att entydigt fastställa om dessa gäller för all it-drift, it-drift i samverkan eller om de är specifika för det aktuella regeringsuppdraget. Det är därför viktigt att risker och hinder utreds vidare.

Åtgärder som genomförts inom ramen för uppdraget

Försäkringskassan har i december 2019 påbörjat anslutning av sex myndigheter. Tre myndigheter har valts ut som pilotmyndigheter, Statens Servicecenter, Barnombudsmannen och Myndigheten för Digital Förvaltning (DIGG). Samverkan har initierats med Statens Haverikommission, Myndigheten för Familjerätt och Föräldraskapsstöd och Arbetsförmedlingen.

Försäkringskassan har utarbetat en tjänstekatalog, en ekonomisk modell och en samverkansmodell. Åtgärder beskrivs på ett övergripande plan i den externa granskning som Försäkringskassan låtit genomföra och som bifogas återrapporteringen.

Effekter som uppnåtts inom etablerad driftsamverkan

Effekterna har mätts genom en oberoende granskning som Försäkringskassan finansierat. Leverantören har själv valt metod och utarbetat rapporten utan styrning av Försäkringskassan. Den fullständiga rapporten bifogas återrapporteringen.

Risker och hinder som identifierats för samordnad it-drift

Det är inte helt enkelt att säkerställa om identifierade risker och hinder är knutna till gällande uppdrag, samordningen i sig eller formen för samordning.

Försäkringskassan välkomnar därför att den utredning som regeringen har tillsatt avseende it-drift även har fått i uppdrag att analysera området mer ingående och med ett bredare perspektiv.

Försäkringskassan publicerade i november 2019 en vitbok om molntjänster i samhällsbärande verksamhet. I denna pekar Försäkringskassan ut ett behov av att den samlade statsförvaltningen har en relevant och aktuell strategi för it-försörjningen. Det är vår bedömning givet aktuellt säkerhetsläge, aktuell hotbild och den

accelererande digitaliseringen av Sveriges samhällsbärande funktioner, att digitala tjänsters kontinuitet och Sveriges digitala suveränitet behöver säkerställas.¹

Säkerhetspolisen har vid flera tillfällen pekat på riskerna med samordning av bland annat it-drift och Försäkringskassan delar synen på att denna risk behöver bedömas och hanteras oavsett om samverkan sker med en privat eller offentlig aktör.² En viktig åtgärd för att hantera dessa risker är ett effektivt cyberförsvar och det är därför välkommet att åtgärder vidtagits för att inrätta ett nationellt cybersäkerhetscenter. Tillräcklig fysisk säker infrastruktur i form av säkra it-utrymmen och säkra fysiska kommunikationsmedel och elförsörjning är också nödvändigt. Fortifikationsverket med flera har i ett antal tidigare rapporter påtalat att det saknas tillräcklig tillgång till dessa fysiska förmågor för Sveriges samhällsbärande verksamhet.³ Det saknas också ett utpekat ansvar och konkreta planer för realisering. Den nyligen inledda utredningen har inte ett utpekat ansvar att utreda detta behov, men oavsett vad utredningen kommer fram till är det Försäkringskassans bedömning att realiseringen av en utbyggnad av säker fysisk infrastruktur för säkra it-utrymmen för civil samhällsbärande verksamhet bör inledas skyndsamt. De förmågor som Post- och telestyrelsen föreslog 2018 behöver också realiserars.⁴

Behovet av säker statlig it-drift är, på kort sikt, större än Försäkringskassans nuvarande kapacitet. Ett sätt att lösa det är att använda förmågor även hos andra statliga myndigheter. Försäkringskassan har därför inlett samtal med ett antal andra myndigheter för att möta angelägna behov hos myndigheter med särskilt stora behov av säker it-drift i statlig regi men vars behov inte kan eller bör hanteras av Försäkringskassan.

Samordning medförs också risker. En risk är att missförstånd uppstår där det finns stora skillnader mellan organisationer och mellan olika yrkesgrupper. Något som i sin tur kan leda till konflikter och långa diskussioner.

Upphandlingar kan i regel överklagas. Ett överklagande kan leda till en svårighet att leverera nyttor under överklagandeperioden om denna blir utdragen. Ökad samordning kan leda till att varje upphandling blir i sig viktigare för leverantörer, varför incitamenten för överklagande ökar.

Erfarenheter från löpande uppföljning och prognostisering visar att det kan vara svårt att förutse och beräkna kostnaderna för nästkommande budgetår när beräkningarna görs i början av hösten och detta leder till osäkerhet. En annan risk är att om full kostnadstäckning inte tillämpas kan resurser tas från tjänsteansordnarens övriga verksamhet.

---

¹ Försäkringskassan *Vitbok Molntjänster i samhällsbärande verksamhet – risker, lämplighet och vägen framåt 013428-2019*

² Säkerhetspolisen *Årsbok 2017*

³ Se bl.a Totalförsvarets forskningsinstitut Strategisk utblick nr 8 *Så kan vi skydda Sveriges säkerhetskänsliga it-tjänster*

⁴ Post- och telestyrelsen *Förslag till en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen Svar på regeringsuppdrag Fi2017/03084/DF*

Uppdragets påverkan på myndighetens förmåga att genomföra sin kärnverksamhet

Huruvida regeringsuppdraget direkt påverkat myndighetens förmåga att utföra sitt kärnuppdrag kan inte fastställas. Försäkringskassan har ett omfattande uppdrag att arbeta med förändring och utveckling. Den pågående digitaliseringen i samhället innebär en stor förändring också för myndigheten. Under de senaste åren har Försäkringskassan formulerat en ny målarkitektur och en ny målplattform för it. I och med att detta arbete i praktiken har genomförts samtidigt som arbetet med Försäkringskassans uppdrag att erbjuda samordnad säker statlig it-drift är det svårt att med säkerhet klargöra om det finns en påverkan, vilken denna påverkan är och huruvida den haft negativa eller positiva effekter.

Försäkringskassan levererar it-tjänster till Pensionsmyndigheten. Denna samverkan har bedrivits sedan Pensionsmyndigheten bildades och är inte en del av regeringsuppdraget att erbjuda samordnad och säker statlig it-drift. Myndigheternas samverkan har efter 2017 utökats med att en större del av Pensionsmyndighetens it-drift flyttats till Försäkringskassans datahallar. Bakgrunden till den initiala samverkan var att vid Pensionsmyndighetens bildande ansågs det inte vara praktiskt genomförbart för Pensionsmyndigheten att överta de it-system som krävs för administrationen.⁵ Att fortsatt möta Pensionsmyndighetens ambitioner med skraddarsydda it-tjänster och samtidigt uppnå skalfördelar är en utmaning för Försäkringskassan, där den övergripande inriktningen är en övergång till standardiserade it-tjänster. Det är dock värt att betona att Försäkringskassans inriktning med standardtjänster fastställdes innan regeringsuppdraget, även om regeringsuppdraget kan ha påskyndat utvecklingen.

---

⁵ Inspektionen för socialförsäkringen *Rapport 2011:19 Att samsas om systemen Pensionsmyndighetens köp av verksamhetskritiska tjänster av Försäkringskassan*